

ĒŠ GĪVENĒMA IŠMINTĒIS Ē PATĒRTĒIS SKRĪNELĒS

JURGILEVIČIENĒ STASĒ, SKOUDS

Saulelēs patekijēms

Vasara. Bērželē mienou. Prišaušrē čiesos. Paslaptīgē, tomsē naktēis apdarelē pu biški, mēnota pu mēnotas, jem švēisietē. Jau geruokā pu ketoriū, ē ana tor pasēruodītē – pasaulē karalienē saulelē. Ožmēgdiusi apatēnē žemēs rotolē posē, amerikuonus ē vēsus kētus, katrēi mums īr pu kuojuoms, dabā apšvēis kēta posē, tou patio ē Lietovelē. Atneš naujē dēina. Rītū posie dongos jau nosēmaliavuojē porporēnē avietiu ougu soltēs spalvo. Gražoms tuoks, ka nieka kēta nebnuori, tik stuovietē ē viezietēis i tou tekontiuos saulēs stebukla. Dongos vēn daugiau lēipsnuo, ožjimdams ne tik rītēnē posē, vuo ožkabindams ē šmuota šiaurēs. Vasaras naktimis saulelē mažā temēigt. Kuokiuo vēituo nosēleid, nu tuos, gabalieli parēitiejosi, viel kēlst naujē dēinā.

Vēn rīškiau gaisū ognēs lēipsnuo rītūs. Vēsū spalvū joustas – oranžēnē, tomsē smaragda, vēišni kraujē, ružavū kvietku – vēskas sosēmaiša dongaus begalībē ē kas mēnota mainuos. Spalvuoms švēisiejont pasēruoda anuos lonka pavēdala pašalē gabalielis. Pati dā neēšlindusi, pērmiausē pasiunt sava spindoliū auksēnius abrūsus. Sava švēisa apdongsta ožmēgusius tomsius eglīnus. Pažadēn ēš mēiga paukštēlius. Ožgēid gamtuos dērēgoujēms kuors.

Toukart ēš apatēnēs žemēs rotolē posēs ēšlend ē ana pati – dēdēlie, rīški, rauduona mūsa maitintuojē saulē, augalējēs ē gīvunējēs ēšganītuojē. Saulelē, sauloželē, saulotelē. Kas mas, žmuonēs, ba tavēs? Nieks. Nelakiuotom bētelēs, nebūtom šēlomuos, žemie vieš-patautom omžēna naktēs, tumsuos demuonā anou ožkariautom. Par omžiu omžius neožgesk, saulelē – pasaulē karalienē.

Laimīgē tēi, katrēi vasaras prišaušrēs īr matē saulelēs patekijēma, katrēi neožmēršt gamtuos, nenožmuogie nu tortu ē piningū, neleik kētēms par galvas, rond laika pakeltē akis i auštontē aušrelē. Laimīgē so pērmās stēpriuos energējēs spindolēs gavē palaimēnēma ēlgā vasaras dēinā. Kumet devinta adīna sotēkts žmuogos mon saka „Labs rīts!“, aš anam atsakau: „Laba dēina!“ Kuoks če rīts, je saulelē patekijē priš pēnkēs, vuo devīniuos jau īr pakēlusi kor tatā aukštā? Tiktā žuolīnā dā pēlnē rasuos deimantēniu ašaru. Basos gali biegiuotē pu pēivas, valuotēis ē gertē i savi gaivi ē čīsta rītmētini uora, tiluos paslaptis, pasēkrautē sīluos sunkē, ēlgā vasaras dēinā. Vuo saulelē, jau aukštā nu žemēs atsēpliešusi, praded ēlga keliuonē, dongaus skliautus apšvēisdama, šēldīdama, kaitindama ē laimindama pasauli neēšenkontēs kuosmēnēs galībēs švēiso.

Kas īr meilē?

Meilē ē saulē – abodo žuodē muotrēškuosēs gēmēnies, vēinuods raidiū skaitlios. Abodo žuodē nemērtīgē ē omžēnē. Meilē, kap ē gīvibē a pats gīvenēms, doudama tik vēina karta. Tou švēnta jausma, pareidamē i šiou pasauli, atsēnešam kap kraiti. No, bet ne vēsē sovuožuojem pabudavuotē meilē paluocius ē anou, čīsta kap ašara, ēsēleistē i sava tvērtuovē. Ne vēsomet atrondam šērdie kertelē, katruo ana jaustomēs saugi, vo mums nu anuos spindoliū būtom gerā, ramē, maluonē.

(Nukelta i 22 p.)

JAZULI SULAUKIEM

ALEKSANDRAVIČIENĒ ANA,
KĒLĒMA ĒŠ KĒLMĒS

Vožgesina švīsa, tamsumas pakluoja
Juodbruvi nakteli, juodbruvi nakteli,
Gruodžiu apšerkšnuoja. }2

Puo pasauli braidi Marija tīrausi,
Nieks juos nepazīna, nieks juos
nepazīna,
Varda nepaklausī. }2

I dures turtuoli beldi, priglaust' praši:
Pernakvuot ileisket, pernakvuot
ileisket,
Speiga neiškēsu. }2

Nu duriū pravijes puons tarnaičiū lipi
Šunim vožpjudīti, šunim vožpjudīti,
Pagailieja vītas. }2

Šunis juos nepūli, Marija pažēna,
Sugulen pri kuoju, sugulen pri kuoju,
Skausma juos ramina. }2

Marija Švenčeusi pakeliū ožsuka
Truobuon neturtinga, truobuon
neturtinga,
Ans juos neatstūmi. }2

Vargšas sarmatlīvā tīsa ēšpažina,
Kasni ans večerē, kasni ans večerē
Kor jai gaut nežina. }2

– Man nieka nereik juk, tēk šēltā
prabūti
Nakteli speigūta, nakteli speigūta,
Ka pusnie nežūti. }2

Tamsumuo pražida Žvaigždie, nīti meti,
Varganuo truobelie, varganuo truobelie
Meilī vīta rada. }2

Dīneli išauša, naktis pasitrauki,
Sauleli žierieja, sauleli žierieja,
Jazuli sulaukiem. }2

(Atkelta iš 21 p.)

Pėrmuoji meilė – vėina. Anuos nieks negal pakeistė. Milietė ē mērtė ir doudama tik vėina karta. Būn nelaiminga, tragėška ē be atsaka meilė. Ana sodėg, tēp ē neprigavosi partnerė šėrdėis gėlomuos.

Pamėlstama apėntās ēš naujė. Ožsėdeg nauji lėipsna, vėltės. Bet ana nebie tuoki kap pėrmuoji, atėjosi ēš pauglistės svajuoni, pėlna paslaptiū, laukėma. Bluogā, ka pėrmuosės meilės žėids dā neėšsėskleidės, neparuodīts žemė vėso sava gražomo ē paslaptin-gomo, nnomėršt. Onkstėi novītės ligo žuolelė, pakėrsta dalgė. Sodaužitās, sotriptuos, paniekintas meilės skuonis tuoks pat, kap kartiūju metiliu. Anou jausi vėsa omžio, kap kopra nešiuosīs puomietės kraitė skrīniu. Laimingė vėsė tēi, katrėi žanatvie ont veselės žėida tėkrus jausmus ēšrašė, pri altuoriaus prėsėikė vėinintelė meilė, nogivenė bėndra givenėma, nesotripė šėimuos žėdėnė ognelės porvėnās batās. Laimingė ē anū vakā, katrū vėinuodas pavardės, vėinė ē tēi patīs tievā. Tuokiuos šėimuos gierėms ir gerams ēš svėka, nesotrūkosė uzbuona. Omžėns gierėms. Anou gali gertė, kėik nuori, ē nikumet nebus gana. Kuožna karta atrasi naujus puojū-tius. Kuoks tuo gierėma skuonis? Kap ēš gėliausiuojė, tīriausiuojė ē skaidriausiuojė šaltėnė versmies. Vondou – givibė. Ba anuo žmuogos negal ēšgiventė. Kuožnos gorkšnīs tuo givibės eleksira doud siluos darbotėis ē milietė. Nuorės, ka vėsėms žmuonelems nikumet nu milontiū lūpu nenodžiūtom driegnos šaltėnė gaivuos aruomats.

„Jegu jaunistė žėnuoto, vo senatvė galieto“, – saka ēšmintinga liaudės patarlė. Vargs tā pėrmājė meilė, katra būn somīniuojema, dā nespiejosi sošvītietė vaivuorikštės spalvuoms, neėšausosi kap purpurinis vasaras ritmetis, ēšbarštita ēr ēššvaistita ne i tou dėrva.

Ėlgā ē kontrė rėk eitė pri pėrmuosės meilės lauža. Neskobietė sožvarbos sošėltė ē pajostė degontės lėipsnuos kaitra. Vo je da ne tas laužos? Vo jegu tas tėkrāsīs ož metu a kėtū solėipsnuos? Nesko-biek, pėrmuoji meilė, neskobiek. Neožmėršk: ēsėmiliesi gruozī, liči-na, vo givėnsi so karakterio. Gerā ēsėtiemik, a tėkrā tas, a ta, aple katrou svajuojė, saptie regiejė. Ar atsėlėips šėrdelė i kėtuos šėrdelės ožklusėma beī šauksma? A ēšgėrsi tou tīla, katruo plak dvė šėrdīs?

Sakuoma: jegu nelaiminga pėrmuoji žanatvė, kėtas būn laimin-gas. Pasėtruopėj, ka sosėtink žmuonės ēš dvijū soskėlosiu laivū, ožgimst jausmā, ēr i givenėma vondėnina ēšplauk abodo naujuo valtė. Būn... Bet balta jopelė velkama tėktās vėina karta ē pri altuo-riaus žvakė viel tedeg tik vėina.

Meilės žėdėnė pagrėndėnė korstītuojė – muotrėška. Nu anuos vėdėnės švėisuos, savėgarbas, tuolerancėjės, nesomīniuotu jausmū prėklausa šėimuos meilės rūmu pamūranks tvėrtoms. Tiktās ont stėpriū jaunistės, kontribės ē valės somūravuotu pamatū meilės rūmu longūs neožges švėisa. Ana skleis energėjė, nuora giventė, milietė, augintė vākus ē anūkus. Nu tuokiuos žėdėnė švėisuos gerā vėsėms. Tėms, katrėi tuokiuo šėimuo, tėms, katrėms ēšpoulė laimė sotėktė tīruos, kaitriuos meilės giventuojus. Katrėms meilės skuo-nis kuožna dėina vės kėtuoks. Naus, neatrasts, nepakartuojems, kap ē pats žmuogaus givenėms.

Kas ī laimė?

Laimė stuov ont tuos patiuos lėntinas ligė kap saulė ē meilė. Tėik pat lėtaru, ta pati gėmėnė. Ana pėrmuoji, geruoji laimė, katra

pasėtink kū tik gėmusi žmuogo. Laimė – ka Pondėivielis pašaukė ateitė i šiou svieta. Skardos naujagėmė kliksmos nosklend sterėliuos gėmdiklas skliautās, skelbdams pasauliu: „Va, aš ate-jau! Aš eso! Dabar torėt monėm rūpintėis, muni keravuotė, padietė sorastė sau vėita Žemės planetuo. Pondėivs davė givibė, kraitiuo prėdiejė da ē pruota. Kāp mas tou pruota valdīsem, jau nu anuo nebeprėklausa. Patīs torem anou keravuotė, vuožuotė, kou dėrbam, kor esam, kas so momis ē so kou mes patīs, kou pasėrinksem: takelius, kelelius, kelius, porvīnus, a doubės so prarajuom, a saulės energėjės švėisa ē anuos palaimintė keliausem par vėsa mūsa omželiaus keliuonė, ēiškuodamė ēšmintėis muokslė, kninguos, gimtuojie kalbuo ē tievinie.

Pasėikė muoksla aukštomas rašīsem kningas, pėlnas pamuokīmu ē patarėmu, katras ēšeidamė palėksem kėtuoms kartuoms. Vė-suom sava ēšgaliem būsem muokītuojė, gluobiejė tėms, katrėi nesopront, nemuok, nežėna. Ba mėnkiausės panėberėjės, so dėdėlė okato, diemesio būsem tās vedlės vėsa laika. Neožmėrškem pasėjimtė i tou kieli saulės siluos ē meilės.

Pėrmiausė torem milietė patīs savi, pasauli, gimtōje žemelė, sava artėmūsius. Mėilės ē geroma aura tor švėistė ēš tuola. Tuoki žmuogo jau ēš kor tatā pamatės žėnā – ons ir nepakartuojems, paprasts, nuošėrdos, diel kėta žmuogaus ons gal atėdoutė vėsa sava šėrdėis geroma. Je pasėrinksem šnapšė – lauks joudė por-vīnā, bedognės, prapoulėnė. Kloikiniesem bekeliem, neregiesem kāp tek ē lėidas karto so mumis dėina praleidusi saulelė, ardīse-muos, plaksemuos, skačiuosemuos sava šėimuo, aldabīsemuos ba pričīnas, vėn tik ēš dornuos zlastės. Ginsem ēš nomū patės so vakās, nosėjousė dėrža plaksem anus be gailstė, plūksmuos so sogieruovās, vajejuosemuos so vėso pasaulio, siesem i kaliejė-mus kelėms metams arba net ligi givuos galvuos.

Pasėrinkosės šnapšė ē palaida givenėma, ne kou geriau gīven ē muotrėškas. So peilės anuos kartās nogūbėj sogiventėnius ē sava vīrus, kap gegotės palėikt lėkėma valė sava vakulelius. Cėgarietu nepalėd ēš nagū, darba baiduos ēš tuola. Ne kū ē padėrb net ē idarbintas, juk ronkas vėrp, nuosės mielėna, kepėnas ēšsėplieto-sės par vėsa pėlva. Svėkata pragerta, pralakta. Klapats so tuokės ē šeimā, ē valstībė. Tuokiū padogniu ir šmuots. Ne given, vuo parazi-toun. Vėsėms šnapšėnemis laimė pasėtruopėj tik tou štruopo, ku-met nosėperk bambali liorlaka ē pasuotėn eilėnės duoklės prašunti biesa. Narkuomanams laimė – sosėleistė kou greitiau sava duozė arba pavuogtė kou nuoritās, ka paskiau pardavė torietom ož kou nosėpėrktė kėta normelė kvaišalū.

Baguočems laimė – kou daugiau, nagus ožkompėnos, sosėglėmžtė skarbas. Ne ēš darba, vuo ēš aferu, vagistiu, lėpėma par kėtū galvas. Perk mašinas, jachtas, liektovus, i bankus prėsėgrūd kou daugiau piningū, vo vėn mažā, vėn neožtenk. Tuokėi pėlva ēšvertė stuov pri kėlbasu, pīragu prėkrauta šiepalė ē atsėveipė kap nagėnės keikas, ka netor kuo jiestė. Katram torts, piningā pa-jem vėršo, ēš tuo žmuogaus jau nebier. Rėitus ēštėisė švėtėnas ožsėinietėškūs kurortūs, vuo ē tėn vės tėik negerā – atrond pričīnu pri kuo prėkėbtė. Anėms kiaurā vėinas biedas.

... Saulė, meilė, laimė – neėšsenkontės gėliausiu vondėnīnu gėlmės. Kėik anūs vondėns lašieliu, tėik tuos trīs geruosės laumės tor spalvū, atspalviu. Kuožnos padars vėn kėtėp sopront tū trėjū simbuoliu galibė. Tėk sāžiningā dėrbdamė, klausīdamė pruota, katrou Pondėivs davė žmuogou, ēšlėsdams anou i Žemės planeta, vėsomet keliuonie sotėksem vėsas tas trīs fiejės.